

RESİM

30 yıl evvelki bir sergi için

Bir resim sergisi bir mahkeme salonuna benzer. Ressam, ancak her biri gayri mesul birer savcı olan seyircilerine karşı tablolarının dilsiz müdafasını yapabilir. Münekkid ise, burada, sanatkârın, seyirci karşısındaki avukatıdır.

O TUZ yıl oluyor. Güzel Sanatlar Akademisinin daveti üzerine, Fransa'dan Leopold — Levy adında bir ressam İstanbul'a geliyordu. Tam mânâsiyle bir sanatçı, bir Paris'li ve sonuz mahviyet sahibi bir insan olarak tanıdığım — aynı zamanda yaşamağı seven bir hicivci, amma tatlı — Leopold — Levy, Akademiye vazife alır almaz bir de sergi açtı. Elliden fazla pentür, gravür, sulu boya ve desen teşhir ettiği sergi şehrimizde derin bir alâka uyandırdı.

Bu hafta, yine Güzel Sanatlar Akademisinde, Leopold — Levy'nin bir sergisi açılmıştır. İlk sergisi kadar alâka uyandıran bu serginin hazin bir vesilesi var, bundan üç hafta evvelki «MEYDAN» da bildirdiğimiz gibi, değerli sanatçı 12 Aralık 1966 da Pariste ölmüş bulunmaktadır, açılan sergi, onun hâtasını anmak için tertip edilmiştir. Orada en son eserlerinden bir şey görebilmek imkânı yoktur. Ancak Akademiye ve Resim, Heyekl Müzesinde bulunan eserleri ile şehrimiz koleksiyoncularından elde edilebilenler bir araya getirilmiştir.

Leopold — Levy'nin ilk sergisi için bir yazı yayınlamıştım. O yazı: otuz yıl ara ile aynen tekrarlamayı münasip gördüm:

«Güzel Sanatlar Akademisinde, fransız ressamı ve Kültür Bakanlığının Türk resmine bir yol çizmesi ve resim tedrisatını kontrol altında bulundurma sı için getirmiş olduğu Profesör Leopold — Levy bir sergi açtı. Bu sergi sanat dünyamızda mühim bir hâdisedir. Çünkü dünya ölçüsünde birinci sınıf bir yabancı ressam, memleketimizde ilk defa eserlerini toplu bir halde teşhir ediyor, Sergiyi memleketimizde yine ilk defa olarak yapılan bir hususiyetle Leopold — Levy kendinden bahs eden bir hitâbe ile açtı. Resim kültürümüz o kadar noksandır ki, bu hususta ne kadar söz söylene, hattâ ressam kendisinden bile bahsetse, yine azdır. Nerede kaldı ki, Leopold — Levy hitâbesinde, eserlerinden değil, şahsiyetinden bahsetti. Esasen son zamanlarda sanatkârların sergilerinde kendilerinden bahsetmeleri bir âdet haline girmiştir. Bunun sebebi nedir? Bence sebep, sanatın ve bilhassa resmin tamamen ferdi, şahsî bir araştırma, bir tezahür oluşunda, münekkidin nihayet bir sanat ukalası vaziyetinde kalarak ne sanatkârı, ne de kariî memnun edebilmesindedir.

Esasen iki tarafı da memnun etmeğe imkân yoktur. Çünkü sanatkâr bir çok ihtiyaçları olan her gördüğü şeye bir fayda arayan, ispatı imkânsız hâlis sanata karşı daima şüpheli, hat ta düşman bir vaziyet takınan cemiyet içinde her zaman bir lüzumsuz mahluk, bir deli telâkki edilmiştir. Cemiyet kendisine arzeden şeyin niçinini, nedenini arar ve sanatkâr, eserini, yalnız pratik ve gündelik lüzumların ifadesi için yapılmış vokabüler ile anlatmaz, gayri kabili izâh — izâhını yapamaz, muğber bir çocuk gibi kalır.

Bir resim sergisi bir mahkeme salonuna benzer. Ressam, her biri gayri mesul birer müddei umumî olan seyircilerin ithamlarından haberi olmayan ve haberi olmadığı ithamlara ancak eserlerinin dilsiz müdafaları ile karşı koymağa çalışan bir mazmundur. Sanat münekkidinin rolü işte burada başlar.

miyorum. Leopold — Levy'nin bütün tablolarını aynı imiş gibi göstermekle beraber onları birbirinden ayırd eden işte bu şahsiyettir. Eğer üslûbu olmuş bulunsaydı, o da, kendisinin bir vakitler mensup olduğu «Fauve» lar gibi, eski ateşinden şimdi elinde sadece bir «metier» kalmış olurdu.

Leopold — Levy'nin tabloları ilk bakışta göze çarpan sarışın Hollywood güzelleri gibi değildir. Onlarda, bak — tığca kendini ifşâ eden bir esmer güzelliği var. Ciddiyet ve ölçüleri, neşe ve huzur şeklinde tezahür ediyor ve sanatının vermiş olduğu intiba, her şeyden evvel bir «tenue» dür. O, yeni zenginlere hitap eden bir sanatkâr değildir, heyecanın bir tek tablo üzerine boşaltıp tüketmemiştir, kompozisyonlarını, büyük bir sabırla bir sükûnla, bir çok kere ele alarak üzerlerinde büyük bir

HAYRIYE TOPRAK — LEOPOLD LEVY
«Üzerinden çok yıllar geçti.»

Sanatkârın avukatlığıdır. Müdafaa ettiği sanatkâr, fena bile olsa onu mahkûm etmez, lehine hafifletici sebepler ileri sürer.

Anlaşılması yalnız anlamayanlar için imkânsız resmi anlayabilmek için iki yol vardır. Birisi resim kültürüne sahip olmak, ikincisi resmi sevmek. Ben, sadece resim kültürümüz olmadığımız ve kötü bir ressamın her şey, hattâ diktatör bile olabileceğini, amma iyi bir ressam olamayacağını kaydettikten sonra Leopold — Levy'nin sergisini nasıl sevdiğimi söyleyeceğim.

Sergiyi dört defa, muhtelif dostlarla gezdim. Her seferinde, dostlarımla, gördüğümüz eserleri birisine, bir şeye benzetmek arzularını, bir tablonun önünde Derain'den ötekinde Chirico'dan, daha ötekinde Verlaine'den bahsettiklerini duydum. Tasnifte hiç hoşlanmam. Tasnifi, mahdut görüşlü kimseler icât etmişlerdir. Böylece her sanatkâra bir üslûp tâyin ederek oradan tanımak, üslûbu da kaidelere bağlayarak muayyen formüllerle öğretir bir vaziyete sokmak istemişlerdir. Leopold — Levy'nin bir üslûbu yoktur veya vardır da sevmiyorum demek istemiyorum. Bilâkis. Yalnız ben, üslûp ile şahsiyeti birbirine karıştırmak iste-

inatla çalışmıştı. Zayıf tarafları yok mu? Belki var. Fakat görünmüyor. Hem bundan ne çıkar? Öyle sanıyorum ki bir sanatkârın her tarafı aynı derecede kuvvetli olursa, eseri bir sanat eseri olamaz. Sanat eseri, bir sanatkârın, zayıf taraflarını örtmek için meziyetlerini tezahür ettirmesi değil midir?

Leopold — Levy'nin sergisinde İstanbul'da yapılmış zannederseniz beş tablo var. Bunlardan üçü manzaralardır. Bunları görenlerin onun sanatı, telâkkileri hakkında sarıh ve kâfi birer fikir edinirler. Leopold — Levy bu tablolarında Pierre Loti'vârî câmi, medrese, kafes mevzuları aramış değildir. zevâhîre ne kadar az ehemmiyet verdiğini göstermiştir. Her tablosunda mevzuun ruhunu, iç âlemini verebilmek gayesini gütmüştür. Araştırmaları bu bakımdan olmuştur.

Sergi bir çok bakımdan alâka uyandırdı. Daha ilk gün, onun resimlerini görenlerden bir kısmı (modern resim bu mu?) diye birbirlerine soruyorlardı. Modern resmi muhallebici dükkanlarının, özenti apartman methallerinin duvarlarında görmeğe alıştıkları resimlere benzetemedikleri için de şaşırıyorlardı. Sonra, sergiden, modern resim hakkında fazla bir malûmat de-

Fikret ADIL